

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 3 Δεκεμβρίου 2024, με την ακόλουθη σύνθεση: Ευαγγελία – Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αργυρώ Μαυρομμάτη και Νικόλαος Βόγκας, Σύμβουλοι, Ευθύμιος Καρβέλης και Αθανάσιος Καρακίδας, Πάρεδροι, οι οποίοι μετέχουν με συμβουλευτική γνώμη.

Γραμματέας: Μαρία Φορτσερά, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Ευαγγελία Σεραφή, ως νόμιμη αναπληρώτρια του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, ο οποίος είχε κώλυμα.

Για να δικάσει την από 11.02.2021 (Α.Β.Δ. 343/2021) έφεση της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης Δήμου Δ. (Α.Φ.Μ. ...), που εδρεύει στη ... και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία παραστάθηκε δια του πληρεξουσίου δικηγόρου της Χρήστου Κυραλίδη (Α.Μ./Δ.Σ.Θ. 5977).

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σταυρούλας Θεοδωρακοπούλου (ΝΣΚ 298).

Με την έφεση αυτή ζητείται η ακύρωση της .../15.1.2021 απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση της Προέδρου της Επιτροπής Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΕΔΕΛ).

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εκκαλούσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Την Αντεπίτροπο της Επικρατείας, η οποία πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη στις 13 Μαΐου 2025, με την παρουσία όλων των ανωτέρω μελών του, κατά την οποία ο Πάρεδρος Ευθύμιος Καρβέλης είχε μεν προαχθεί, με το από 4.12.2024 προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ Γ'4109/16.12.2024) σε Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μετείχε όμως, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 293 παρ.2 εδ. β' του ν. 4700/2020, με τον βαθμό του Παρέδρου, τον οποίο έφερε κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.

Αφού άκουσε την εισήγηση του Παρέδρου Ευθυμίου Καρβέλη

Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου

Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα :

1. Με την κρινόμενη έφεση, για την άσκηση της οποίας δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (βλ. άρθρα 308 παρ. 3 του ν. 4700/2020 και 276 παρ. 1 του ν. 3463/2006), όπως αναπτύσσεται με το από 3.12.2024 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται η ακύρωση της .../15.1.2021 απόφασης της Προέδρου της ΕΔΕΛ. Με την απόφαση αυτή επιβλήθηκε σε βάρος της εκκαλούσας δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση ποσού 452.521,74 ευρώ, που αντιστοιχεί σε ποσοστό 5% των δηλωθεισών, κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, δαπανών του υποέργου 1 του έργου «Αποχετευτικά δίκτυα ΔΔ Κ. – Μ. του Δήμου Δ.» της Πράξης «Αποχετευτικά δίκτυα και Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων ΔΔ Κ. – Μ. Δήμου Δ. - Β' Φάση (Ολοκλήρωση)». Η έφεση αυτή έχει ασκηθεί παραδεκτά και, ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να εξεταστεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των προβαλλόμενων με αυτή λόγων.

2. Α. Κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 143 παρ. 1 του Κανονισμού 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 (ΕΛ 20.12.2013) «Τα κράτη μέλη φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για τη διερεύνηση των παρατυπιών και την επιβολή των αναγκαίων δημοσιονομικών διορθώσεων και την επιδίωξη της ανάκτησης των σχετικών ποσών...». Περαιτέρω, με το άρθρο 2 (σημεία 10, 36 και 37 αντίστοιχα) του ως άνω Κανονισμού ορίζεται

α) ως «δικαιούχος» ο δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας ή φυσικό πρόσωπο που έχει την ευθύνη για την έναρξη ή την έναρξη και εφαρμογή πράξεων, **β)** ως «παρατυπία» κάθε παράβαση του ενωσιακού δικαίου ή του σχετικού με την εφαρμογή του εθνικού δικαίου, η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα που εμπλέκεται στην θέσπιση των ΕΔΕΤ, και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον προϋπολογισμό της Ένωσης με καταλογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης στον προϋπολογισμό της Ένωσης και **γ)** ως «οικονομικός φορέας» οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οντότητα που λαμβάνει μέρος στην εφαρμογή της βοήθειας από τα ΕΔΕΤ, με εξαίρεση κράτος μέλος που ασκεί τα δικαιώματά του ως δημόσια αρχή. Ωστόσο, ο προαναφερόμενος Κανονισμός δεν περιλαμβάνει κανόνες σχετικούς με τον καθορισμό των αποδεκτών μιας πράξης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης. Συνεπώς, η ευθύνη για την αποκατάσταση της ζημίας, που στο πλαίσιο υλοποίησης μίας πράξης επήλθε ή ενδέχεται να επέλθει στον προϋπολογισμό της Ένωσης λόγω παράβασης του ενωσιακού δικαίου ή του σχετικού με την εφαρμογή του εθνικού δικαίου και, κατ' επέκταση, ο προσδιορισμός του παθητικά νομιμοποιούμενου - αποδέκτη της σχετικής πράξης δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης, καθορίζεται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του εθνικού δικαίου και τις συμβατικές υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση της πράξης, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία επιτάσσει η ευθύνη για την παράβαση διατάξεων που μπορούν να έχουν οικονομικές επιπτώσεις να θεμελιώνεται σε σαφείς και ακριβείς κανόνες δικαίου (πρβλ. απόφαση ΔΕΕ της 6^{ης} Μαρτίου 2025 στις υποθέσεις C471/2023 και C477/2023 σκ. 62-69).

Β. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 22 (παρ. 3 εδ. α') του ν. 3614/2007 (ΦΕΚ Α'267), σε περίπτωση μεταβίβασης της αρμοδιότητας υλοποίησης μίας πράξης από τον αρμόδιο για την έναρξη και εφαρμογή της, πλην στερούμενο διαχειριστική επάρκεια, φορέα σε άλλον φορέα, που ικανοποιεί τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας, οι ως άνω φορείς (μεταβιβάσας και προς τον η μεταβίβαση) ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι των τρίτων.

3. Στην υπό κρίση υπόθεση από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα :

Α. Με την οικ..../9.3.2012 απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Υδάτων (ΑΔΑ:...) εντάχθηκε η Πράξη «Αποχετευτικά δίκτυα και Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων ΔΔ Κ. – Μ. Δήμου Δ.» στον άξονα προτεραιότητας «02 – Προστασία και Διαχείριση Υδατικών Πόρων» του Ε.Π. «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, με αρχικό προϋπολογισμό 18.630.000,0 ευρώ που συγχρηματοδοτούνταν από το Ταμείο Συνοχής και από εθνικούς πόρους μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Το φυσικό αντικείμενο της Πράξης αφορούσε στην κατασκευή των έργων συλλογής, μεταφοράς και επεξεργασίας των λυμάτων των οικισμών Κ. και Μ. του Δήμου Δ. και περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, και το υπέργο 2, που αφορούσε στην κατασκευή και παράδοση σε λειτουργία πλήρους εσωτερικού Δικτύου Αποχέτευσης των οικισμών Κ. και Μ., καταθλιπτικού αγωγού μεταφοράς λυμάτων από το αντλιοστάσιο Κ. στο αντλιοστάσιο Μ., καταθλιπτικού αγωγού μεταφοράς λυμάτων από το αντλιοστάσιο Μ. στην ΕΕΛ και 2 αντλιοστάσια αναρρόφησης – κατάθλιψης. Αν και το έργο εκτελούνταν εντός της χωρικής και λειτουργικής αρμοδιότητας της εκκαλούσας ΔΕΥΑ Δήμου Δ., «δικαιούχος» με βάση την απόφαση ένταξης και δη αρμόδιος για την έναρξη και υλοποίησή του ορίστηκε η ΔΕΥΑ Κ.. Συγκεκριμένα, η αρμοδιότητα για την υλοποίηση της άνω πράξης, μεταβιβάστηκε από την εκκαλούσα (κύριος του έργου) στη ΔΕΥΑ Κ. (φορέας υλοποίησης), δυνάμει της από έτους 2011 προγραμματικής σύμβασης, η οποία συνάφθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 22 παρ. 3 του ν. 3614/2007. Με την εν λόγω προγραμματική σύμβαση, ρυθμίστηκε το ειδικότερο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων, με τη θέσπιση συγκεκριμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων ΔΕΥΑ.

Ειδικότερα, η εκκαλούσα, ως κύριος του έργου, ανέθεσε στη ΔΕΥΑ Κ., ως φορέα υλοποίησής του, «να λειτουργήσει ως δικαιούχος» του άνω έργου έναντι της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του οικείου Επιχειρησιακού Προγράμματος και να εκτελέσει τις ακόλουθες ενέργειες : 1) Ωρίμανση του έργου 2) Οργάνωση και σχεδιασμό υλοποίησης, 3) σύνταξη του Τεχνικού Δελτίου Προτεινόμενης Πράξης

για την ένταξή της στο Ε.Π., 4) επικαιροποίηση διακηρύξεων, 5) διενέργεια διαδικασιών ανάθεσης και επιλογής αναδόχων, 6) υπογραφή των συμβάσεων ανάθεσης από κοινού με τον ΚτΕ και τον ανάδοχο με ρητή πρόβλεψη ότι οι άμεσα αντισυμβαλλόμενοι είναι ο ΚτΕ και ο ανάδοχος (ειδική σχέση), 7) σύνταξη και υποβολή τεχνικών δελτίων υποέργων, 8) διαχείριση και παρακολούθηση της υλοποίησης του έργου, 9) παρακολούθηση χρηματορροών του έργου, 10) παραλαβή του έργου και 11) παράδοση του έργου σε πλήρη λειτουργία με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση (άρθρο 1). Οι υποχρεώσεις, περαιτέρω, της εκκαλούσας ως κυρίου του έργου, συνίστανται στο να υπογράψει μαζί με το Φορέα Υλοποίησης και τον ανάδοχο του έργου, τις συμβάσεις ανάθεσης, να διασφαλίσει τους αναγκαίους πόρους πρόσθετων μη συγχρηματοδοτούμενων εργασιών, να διασφαλίσει την οικονομική διαχείριση και την διενέργεια των πληρωμών προς τον ανάδοχο, ο οποίος εκδίδει τα προβλεπόμενα από τον ΚΒΣ φορολογικά στοιχεία (τιμολόγια, δελτία αποστολής κλπ) στο όνομα του κυρίου του έργου, να αποστέλλει στο Φορέα Υλοποίησης φωτοαντίγραφα των ενταλμάτων πληρωμής του αναδόχου, να διευκολύνει το επιστημονικό προσωπικό που πρόκειται να απασχοληθεί, να παρέχει τις αναγκαίες μελέτες και πληροφορίες και να συνεργάζεται με το Φορέα Υλοποίησης για την κατάρτιση του Τεχνικού Δελτίου Προτεινόμενης Πράξης, να ορίσει τον εκπρόσωπό του σε Κοινή Επιτροπή Παρακολούθησης, να διαθέσει προσωπικό για την υλοποίηση του έργου, να παρέχει την αναγκαία πληροφόρηση σχετικά με οργανωτικές ή διοικητικές αλλαγές που επηρεάζουν την υλοποίηση του έργου, να προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες για τη διασφάλιση της ομαλής χρηματοδότησης του έργου αν ο Φορέας Υλοποίησης δεν έχει δική του Σ.Α.Ε., να διασφαλίσει τη λειτουργία του έργου μετά την ολοκλήρωσή του, να συνεργάζεται με το Φορέα Υλοποίησης για την ενημέρωση του κοινού και την προβολή του έργου. Αντιστοίχως, ο Φορέας Υλοποίησης ανέλαβε να υπογράψει μαζί με τον κύριο του έργου και τον ανάδοχο τις συμβάσεις ανάθεσης, να παραλαμβάνει από τον ανάδοχο τα παραστατικά που θα εκδίδονται στο όνομα του κυρίου του έργου κ.λ.π., να ενεργεί ως Δικαιούχος για την υλοποίηση του έργου, να απασχολεί και να διαθέτει επιστημονικό προσωπικό με τα απαραίτητα προσόντα προκειμένου να διασφαλισθεί η αρτιότητα υλοποίησης του έργου, να κοινοποιεί στον κύριο του

έργου τις αναφορές προόδου για την εξέλιξη του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου, να συνεργασθεί με τον κύριο του έργου για τη σύνταξη του Τεχνικού Δελτίου Προτεινόμενης Πράξης και την υποβολή του στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. και να προβαίνει στις απαιτούμενες τροποποιήσεις του Τεχνικού Δελτίου Πράξης και στη σύνταξη των Τεχνικών Δελτίων Υποέργων, να υπογράψει ως Δικαιούχος το σύμφωνο αποδοχής όρων της απόφασης ένταξης πράξης, να καταρτίσει τα τεύχη διακήρυξης, να διενεργεί τους διαγωνισμούς και την υπογραφή των συμβάσεων, να ελέγχει ποιοτικά και ποσοτικά τα παραδοτέα και να τα παραλαμβάνει βάσει των σχετικών συμβάσεων, να παρακολουθεί τις χρηματοροές του έργου και να μεριμνά για την ενημέρωση του κοινού και την προβολή του έργου σε συνεργασία με τον κύριο του έργου και να εξασφαλίσει σε συνεργασία μ' αυτόν τη χρηματοδότηση του έργου (άρθρο 2). Το υπολειπόμενο και ανολοκλήρωτο τμήμα του υπέργου 2 της άνω Πράξης, της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, περιελήφθη ως υποέργο 1 της Πράξης «ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ Δ.Δ. Κ.-Μ. ΔΗΜΟΥ Δ. -Β΄ ΦΑΣΗ(ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ)», η οποία εντάχθηκε, δυνάμει της 16212/23.12.2016 απόφασης της Ειδικής Γραμματέως Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ ΕΤΠΑ και ΤΣ (ΑΔΑ : ...), με κωδικό ΟΠΣ 5000940, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» της περιόδου 2014-2020, που συγχρηματοδοούνται από το Ταμείο Συνοχής και από εθνικούς πόρους μέσω του ΠΔΕ. Δικαιούχος της πράξης και δη υπεύθυνος για την έναρξη και την εφαρμογή και της πράξης αυτής, ορίστηκε με την απόφαση ένταξης, όπως έγινε και για την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, η ΔΕΥΑ Κ..

Ειδικότερα, σύμφωνα με τους όρους της ως άνω απόφασης ένταξης η ΔΕΥΑ Κ. ανέλαβε, μεταξύ άλλων, την ευθύνη να διασφαλίσει το λειτουργικό αποτέλεσμα της πράξης, να πραγματοποιεί όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την ενημέρωση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ΟΠΣ – ΕΣΠΑ με τα δεδομένα και έγγραφα της πράξης, τα δεδομένα και έγγραφα προγραμματισμού και υλοποίησης που απαιτούνται για την χρηματοοικονομική διαχείρισή της, να διασφαλίζει την ακρίβεια, την ποιότητα και την πληρότητα των στοιχείων που υποβάλλει στο ΟΠΣ – ΕΣΠΑ, να τηρεί ξεχωριστή λογιστική μερίδα για την πράξη,

στην οποία θα καταχωρούνται όλες οι δαπάνες που αντιστοιχούν πλήρως προς τις δαπάνες που δηλώνονται στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. ή στον Ενδιάμεσο Φορέα μέσω των Δελτίων Δήλωσης Δαπανών και να θέτει στη διάθεση των ελεγκτικών οργάνων όλα τα έγγραφα, δικαιολογητικά και στοιχεία της πράξης.

Β. Κατά το χρονικό διάστημα από 18.10.2019 έως 25.10.2019 διενεργήθηκε έλεγχος από την ΕΔΕΛ στο Υποέργο 1 για την επαλήθευση της νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών του σε σχέση με την πλήρωση των προϋποθέσεων ένταξης, χρηματοδότησής του και συμμόρφωσης προς τους εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες και τους όρους της απόφασης ένταξης. Σε συνέχεια της 829ης Συνεδρίασης της 7ης.2.2020 της ΕΔΕΛ (βλ. σχετικά Πρακτικά), αφού ελήφθησαν υπόψη, μεταξύ άλλων, και οι αντιρρήσεις – παρατηρήσεις της εκκαλούσας, οριστικοποιήθηκαν τα πορίσματα του ελέγχου και, ακολούθως, συντάχθηκε η έκθεση οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου, η οποία κοινοποιήθηκε στην εκκαλούσα με το 16045ΕΞ 2020 ΕΜΠ/10.2.2020 διαβιβαστικό έγγραφο της Προϊσταμένης του Αυτοτελούς Τμήματος Διοικητικής Υποστήριξης της ΕΔΕΛ. Σύμφωνα με το εύρημα 3.1 της ως άνω οριστικής έκθεσης ελέγχου δεν υφίσταται ορθή λογιστική παρακολούθηση του υποέργου και δεν διασφαλίζεται επαρκής διαδρομή ελέγχου, διότι: **α)** Ο Δικαιούχος/Φορέας Υλοποίησης (ΔΕΥΑ Κ.), όπως προέκυπτε από τα στοιχεία του ΟΠΣ «Στοιχεία Συσχετισμών Πληρωμής (Αναλυτική) 5.1.1» δεν είχε καταχωρήσει στο ΟΠΣ τις μη επιλέξιμες προς συγχρηματοδότηση δαπάνες της πράξης, με αποδεκτό διαχείρισης μηδέν. Ειδικότερα, ο λογαριασμός 1 για την περίοδο 2007-2013 και ο λογαριασμός 14 για την τρέχουσα περίοδο δεν είχαν καταχωρηθεί στο ΟΠΣ με το σκεπτικό ότι ήταν μη επιλέξιμοι για συγχρηματοδότηση, με αποτέλεσμα η εσφαλμένη αυτή πρακτική να δημιουργεί λανθασμένη εντύπωση για το συνολικό κόστος της πράξης, **β)** Ο Δικαιούχος/Φορέας Υλοποίησης (ΔΕΥΑ Κ.), όπως προκύπτει από τα ίδια ως άνω στοιχεία του ΟΠΣ ΕΣΠΑ, δεν είχε καταχωρήσει στο ΟΠΣ και συνεπώς δεν είχε δηλωθεί προς συγχρηματοδότηση το επιλέξιμο και καταβεβλημένο ποσό φόρου που αντιστοιχούσε στους επιλέξιμους λογαριασμούς 7, 13 και 15, ποσού 21.183,00, 3.594,86 και 25.800,00 ευρώ αντίστοιχα, με αποτέλεσμα το συνολικό ποσό των 50.577,86 ευρώ να επιβαρύνει αδικαιολόγητα το μη συγχρηματοδοτούμενο τμήμα

του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), **γ)** Ο Δικαιούχος/Φορέας Υλοποίησης (ΔΕΥΑ Κ.) κατά τη μεταφορά των λογαριασμών 4 έως 17 από την ΠΠ 2007-2013 στην ΠΠ 2014-2020, που πραγματοποιήθηκε με το Δελτίο Δήλωσης Δαπανών 1, δεν καταχώρισε στο ΟΠΣ ΕΣΠΑ τα συνημμένα σε αυτό δικαιολογητικά (τιμολόγια, εντολές πληρωμής, αντίγραφα επιταγών, εξόφληση κρατήσεων κ.λπ.) όπως απαιτούνταν, μεταξύ άλλων, και από το ΣΑΟ, **δ)** Από την επισκόπηση των εντύπων αρχείων των ανωτέρω λογαριασμών διαπιστώθηκε ότι ο Δικαιούχος/Φορέας Υλοποίησης (ΔΕΥΑ Κ.) επισύναπτε εσφαλμένα σε αυτούς τις υποβληθείσες και όχι τις εκτελεσθείσες ηλεκτρονικές εντολές πληρωμής (EPS). Στον λογαριασμό 13, το ποσό της υποβληθείσας και της εν τέλει εκτελεσθείσας πληρωμής διέφεραν, καθώς ως αποδεικτικό πληρωμής επισυνάπτετο στον λογαριασμό ένα υποβληθέν EPS που περιελάμβανε καταβολή ποσού στην ανάδοχο που αντιστοιχούσε σε αμοιβή και φόρο (το οποίο φερόταν ότι καταβλήθηκε σε αυτόν), ενώ στην πραγματικότητα ο φόρος είχε καταβληθεί από τη ΔΕΥΑ και η ανάδοχος αμείφθηκε μόνον με το ποσό της αμοιβής της, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι πληρωμές αμοιβής αναδόχου και φόρου έγιναν με δύο διαφορετικές EPS **ε)** Ο Δικαιούχος/Φορέας Υλοποίησης (ΔΕΥΑ Κ.) καταχώρησε εσφαλμένα, στο αναλυτικό καθολικό της Πράξης (λογ. 15.02.00.20), στις 7.10.2014, την 7η εντολή πληρωμής, ποσού 265.000,00 ευρώ, που αντιστοιχεί σε άλλη κοινοπραξία και άλλη πράξη, **στ)** Στην κατάσταση του αναλυτικού καθολικού της πράξης εμφανίζονται μόνο οι εγγραφές χρέωσης και καμία καταχώρηση πίστωσης, πλην αυτής που αφορά στη χορηγηθείσα προκαταβολή ποσού 900.000,0 ευρώ και **ζ)** Τα χρηματικά εντάλματα υπογράφονταν σε ορισμένες περιπτώσεις μόνον από τον Πρόεδρο της ΔΕΥΑ Δήμου Δ. και όχι από τον Προϊστάμενο διοικητικών/οικονομικών υπηρεσιών και τον ταμία αυτής κατά παράβαση του Πρότυπου Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας της Ένωσης ΔΕΥΑ.

Με βάση τις ως άνω διαπιστώσεις η ΕΔΕΛ συνήγαγε περαιτέρω ότι δεν τηρήθηκαν οι απαιτήσεις του νομοθετικού πλαισίου και του ΣΔΕ [Συστήματος Διαχείρισης Ελέγχου] και δεν υφίστατο αποτελεσματικότητα στη συνεργασία των δύο ΔΕΥΑ, καθώς αυτές υπέπεσαν σε σειρά παρατυπιών και παραλείψεων αναφορικά με την οικονομική διαχείριση και λογιστική παρακολούθηση της

πράξης. Κατόπιν των ανωτέρω, με την οριστική έκθεση ελέγχου (σύσταση 1), κλήθηκαν αμφότερες οι ΔΕΥΑ Δήμου Δ. και Κ., προκειμένου να φροντίσουν για α) την καταχώρηση στο ΟΠΣ όλων των λογαριασμών / πληρωμών της πράξης ανεξαρτήτως επιλεξιμότητας, β) την καταχώρηση στο ΟΠΣ του συνόλου των ορθών παραστατικών που αντιστοιχούν στους λογαριασμούς του συνόλου των Δελτίων Δηλώσεων Δαπανών, γ) τη διόρθωση των λογιστικών εγγραφών της πράξης, δ) την ορθή υπογραφή / θεώρηση των παραστατικών που συνοδεύουν τους λογαριασμούς της πράξης, ε) την κοινοποίηση στην ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ κατάστασης στην οποία να καταγράφονται τα στοιχεία ταυτότητας και η διεύθυνση, όπου τηρούνται τα στοιχεία και έγγραφα της πράξης, στ) την πλήρη επισκόπηση, συμπλήρωση και διόρθωση του φακέλου της πράξης, τόσο έντυπου όσο και ηλεκτρονικού και ζ) την ενημέρωση της ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ και της ΕΔΕΛ για το σύνολο των ανωτέρω. Κλήθηκε δε και η ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ (σύσταση 2) να ελέγξει και να επιβεβαιώσει την πλήρη συμμόρφωση των εμπλεκόμενων ΔΕΥΑ για το σύνολο των ανωτέρω και να ενημερώσει την ΕΔΕΛ με τεκμηριωτικό υλικό. Προτάθηκε δε με την έκθεση ελέγχου η επιβολή κατ' αποκοπή δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση σε βάρος της εκκαλούσας ως κυρίου του έργου, ποσοστού 5% επί των συνολικών δηλωθεισών δαπανών του ελεγχόμενου υποέργου 1 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την ΠΠ 2014-2020, ήτοι ποσού 452.521,74 ευρώ. Τέλος, με την προσβαλλόμενη απόφαση επιβλήθηκε δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση για το ποσό των 452.521,74 ευρώ σε βάρος της εκκαλούσας, λόγω «μη διασφάλισης επάρκειας διαδρομής ελέγχου και μη ορθής λογιστικής παρακολούθησης της πράξης, όπως αναλυτικά τεκμηριώνεται στην ανάλυση του ευρήματος 3.1 (...) της σχετικής έκθεσης οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου».

4. Με την κρινόμενη έφεσή της η εκκαλούσα ΔΕΥΑ Δήμου Δ. προβάλλει, μεταξύ άλλων, ότι η ένδικη δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση μη νομίμως επιβλήθηκε σε βάρος της διότι **α)** η ΔΕΥΑ Κ. ήταν αυτή που είχε την αποκλειστική ευθύνη της παρακολούθησης των χρηματοροών και της εν γένει χρηματοοικονομικής διαχείρισης του έργου και **β)** από την εξόφληση των ως άνω χρηματικών ενταλμάτων δεν επήλθε ούτε ενδέχεται να επέλθει ζημία στον

προϋπολογισμό της Ένωσης. Ο λόγος αυτός είναι βάσιμος κατ' αμφοτέρα τα σκέλη αυτού. Ειδικότερα, σύμφωνα με την ως άνω προγραμματική σύμβαση και την προαναφερόμενη .../23.12.2016 απόφασης ένταξης της Ειδικής Γραμματέως Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ, η ΔΕΥΑ Κ. είχε αναλάβει ως δικαιούχος την αποκλειστική ευθύνη να παρακολουθεί τις χρηματορροές του έργου, να διασφαλίσει το λειτουργικό αποτέλεσμα της πράξης, να πραγματοποιεί όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την ενημέρωση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ΟΠΣ – ΕΣΠΑ με τα δεδομένα και έγγραφα της πράξης και ειδικότερα τα δεδομένα και έγγραφα προγραμματισμού και υλοποίησης που απαιτούνται για την χρηματοοικονομική διαχείρισή της, να διασφαλίζει την ακρίβεια, την ποιότητα και την πληρότητα των στοιχείων που υποβάλλει στο ΟΠΣ – ΕΣΠΑ, να τηρεί ξεχωριστή λογιστική μερίδα για την πράξη, στην οποία θα καταχωρούνται όλες οι δαπάνες που αντιστοιχούν πλήρως προς τις δαπάνες που δηλώνονται στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. ή στον Ενδιάμεσο Φορέα μέσω των Δελτίων Δήλωσης Δαπανών και να θέτει στη διάθεση των ελεγκτικών οργάνων όλα τα έγγραφα, δικαιολογητικά και στοιχεία της πράξης. Σε κάθε περίπτωση, η ΔΕΥΑ Κ., ως δικαιούχος, ήταν εκ του νόμου υπεύθυνη για την τήρηση όλων των παραπάνω υποχρεώσεων, την ενημέρωση του ΟΠΣ – ΕΣΠΑ, την ακρίβεια και την πληρότητα των υποβαλλόμενων στο ΟΠΣ στοιχείων, την πληροφόρηση των ελεγκτικών αρχών για την οικονομική και φυσική πρόοδο του έργου (βλ. άρθρο 49 του ν. 4314/2014) και την τήρηση χωριστού επαρκούς λογιστικού συστήματος για τις συναλλαγές που αφορούν στην πράξη (βλ. άρθρο 8 παρ. 1 ιγ ν. 4314/2014).

Εξάλλου, από καμία διάταξη της κείμενης νομοθεσίας δεν προκύπτει με σαφήνεια η ευθύνη της εκκαλούσας για τις ως άνω υπό στοιχεία α) έως στ) παραβάσεις, που φέρεται ότι διέπραξε η ΔΕΥΑ Κ. στο πλαίσιο της υπαγόμενης στη σφαίρα ευθύνης της χρηματοοικονομικής διαχείρισης του έργου. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η πρόβλεψη του άρθρου 22 (παρ. 3 εδ. α') του ν. 3614/2007, σύμφωνα με την οποία ο φορέας στον οποίο μεταβιβάστηκε η αρμοδιότητα υλοποίησης του έργου (εν προκειμένω η ΔΕΥΑ Κ.) ευθύνεται έναντι των τρίτων εις ολόκληρον με τον φορέα ο οποίος του μεταβίβασε την ως άνω αρμοδιότητα (εν προκειμένω η ΔΕΥΑ Δήμου Δ.), δεν εντάσσεται στο πλέγμα των διατάξεων που

αφορούν στη ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με τη δίωξη των παρατυπιών και την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων, ώστε να είναι υποστηρίξιμη η ερμηνευτική εκδοχή ότι, σύμφωνα με το ως άνω άρθρο, ο Κύριος του έργου (μεταβιβάσας την αρμοδιότητα- ΔΕΥΑ Δήμου Δ.) ευθύνεται έναντι της Ένωσης (ως τρίτου) για την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε στον προϋπολογισμό της από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις του φορέα υλοποίησης (προς ον η μεταβίβαση – ΔΕΥΑ Κ.). Συνεπώς, κατά την κρίση του Τμήματος, στην έννοια των «τρίτων», στους οποίους η ως άνω διάταξη αναφέρεται, εμπίπτουν οι συναλλασσόμενοι με τον φορέα υλοποίησης του έργου ανάδοχοι εργολήπτες, προμηθευτές και πάροχοι υπηρεσιών, με τους οποίους, άλλωστε, συμβάλλεται και ο κύριος του έργου, συνυπογράφοντας μαζί με τον φορέα υλοποίησης τη σχετική σύμβαση. Επιπροσθέτως, ευθύνη της εκκαλούσας για τις ως άνω παραβάσεις, που φέρεται ότι διέπραξε η ΔΕΥΑ Κ. δεν μπορεί να θεμελιωθεί ούτε σε παράλειψη άσκησης εκ μέρους της εποπτείας, μέσω της κοινής επιτροπής παρακολούθησης, αφού η πρόβλεψη και συγκρότηση του εν λόγω οργάνου αποσκοπεί στη γενική εποπτεία της προόδου του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης και όχι στον λεπτομερειακό έλεγχο της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του. Τοιαύτη δε ευθύνη δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θεμελιώνεται ούτε σε σχέση άμεση αντιπροσώπευσης της ΔΕΥΑ Δήμου Δ. από τη ΔΕΥΑ Κ. κατά την ένταξη της πράξης και την υπογραφή από την τελευταία του Συμφώνου Αποδοχής Όρων, το μεν διότι η σχετική αρμοδιότητα μεταβιβάσθηκε εξολοκλήρου στη ΔΕΥΑ Κ., λόγω της αδυναμίας της ΔΕΥΑ Δήμου Δ. να την ασκήσει, ελλείψει διαχειριστικής επάρκειάς της, το δε διότι, η ΔΕΥΑ Κ. ανέλαβε την υποχρέωση να υπογράψει η ίδια ως Δικαιούχος το Σύμφωνο Αποδοχής Όρων, ιδιότητα η οποία και προσδόθηκε ρητά και αποκλειστικά σε αυτήν με την απόφαση ένταξης. Περαιτέρω, με την έκθεση ελέγχου ουδόλως αμφισβητείται η ύπαρξη ή το ύψος των απαιτήσεων των δικαιούχων των ενταλμάτων, που φέρεται ότι υπογράφηκαν μόνο από τον Πρόεδρο της ΔΕΥΑ Δήμου Δ.. Συνεπώς, δεν γεννάται ζήτημα πρόκλησης πραγματικής ή δυνητικής ζημίας στον προϋπολογισμό της Ένωσης και, κατ' επέκταση, δεν στοιχειοθετείται εν προκειμένω παρατυπία, κατά την έννοια του άρθρου 2 (σημείο

36) του Κανονισμού 1303/2013, που να δικαιολογεί την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης.

5. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει η ένδικη έφεση να γίνει δεκτή, παρελκομένης της εξέτασης των λοιπών προβαλλόμενων με αυτή λόγων, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και, εκτιμωμένων των περιστάσεων, να απαλλαγεί το Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της εκκαλούσας (αρ. 314 παρ. 3 εδ. β' ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει την .../15.1.2021 απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης της Προέδρου της Επιτροπής Δημοσιονομικών Ελέγχων.

Απαλλάσσει το Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της εκκαλούσας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 13 Μαΐου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΡΒΕΛΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου στις 24 Ιουνίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ